

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 7.

Fylke: Telemark.

Tilleggsspørsmålnr. liste,

Herad: Tinn.

Emne: Skar

Bygdelag: Vestfiordlen.

Oppskr. av: Olav O. Nøitund.

Gard: Nøitund.

(adresse): Nøitund.

G.nr. 115 Br.nr. 2.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Ja

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Gardbrukar f. 1877.

SVAR

1. Det er mykje i denne lista som ikkje kjem vid ei fjellbygd, der skar synes å ha vore nokko lite i bruk, det ein no har kjennskap til. Det er ikkje fortalt nokko om at Prøstenhandlarane betalte nokko meir for Rea som hadde fått skar. Det var aldri tale om det ved oppkøpinga om prisen. Handlaren såg det vel so at Rea var meir driveleg i han hende, og so var prisen der etter, som det har vore i all handel. —

2. Det er ikkje tale nokko om dette at nokon har hatt frø eller røynsle for det at kjøtet var svart av skarforinga, og i tilfelle ved overdriving so det kom til å likne villdyra rein og elgkjøt. —

3. Det er gammalt sagt at "bråtpål", skollhegg er giftig, og dei sa og at hegg var farleg. — Hundyn dubla og bit aldri i slike frestak.

4. Det er ei gamal vandregle om dei 4- og 5 Ryn ein føder på garden. — I fleire år ser det spøkjeleg ut med utkoma, og da spenner ein meir i, og drøg til husaren min ruske for frå marpa og lauvlier, ein myttar skar, more og skar slakt i

nitkeltig mon. —

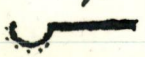
5. Til skaving av borte og ved er det nytt
åa ein stovl og stundom ei skjöve. — Ei
skjöve har eit handtak so breid som neven
og som handa gripi inn i. — Ein stovl har
åro handtak med eggjarn under. — Skjöva
har jarn som ringa framom neven og fest-
åa fast til sidearmene på skjövehantaket.

Skjöve.

Skrape.

Stovl.

Til skiver og Arestleier brukta dei
sjersaks. og til auser brukta dei
ausejón. som dei utholar enn-
et mld. — Veggjestovl er eit reistap dei
stovl vegjene i røykstogune med når dei
skulle blunkjas opp til gjestebods-damko-
ma.

6. Her kjenner ein ikkje bruken av stavlja
eller nokon utviding av stavarreistapa
som er nyttå frå gammalt av. — Dei hadde
ikkje nokon sers førebuing til lette i ar-
beide med skavinga. — Og ikkje er det nokon
Aradisjón om stolpe eller stotte frå golvet
og opp under beten. — Bandskattar eller sum-
nebund er ikkje nyttå i handel her. —

7. Det er lite tale om stavsrog til gan-
dane, og dei som Arong den hadde da noko
stog på plassane dei budde på. — Men
det var bruk for dei røyningsteinar i
stavsrogeu like vel. — Det var dei som var
seinematara i den tida, for 60-70 år si-
dan, som fette lov å fara i stavsrogeu
å hente seinespill og ridjer til fjøsfeiner
Ronger, Kisser, som var i bruk på kvar gard.

Dei vandla Høydøtter, vøndular i Seina, eindøtt for Kvar Pyr, og var Seina at fjøse. Skykje av dette arbeid med hending av Seinespillet kunne ofte gå på arbeidsby for pengar var få, og vønde å vinne. —

8. Det har vore vanleg her, at dei ved ut-ørføring i ei grend, vart sette omsyn til hending av reinmose i sameiga i fjella, og møschending skulle framleis vera fuller i alle eldre sameiger. —

9. Tinn-bygdene har ingen åtmenning. —

10. Ein husmann måtte halde seg på plassens område, men ved avtale kunne han nok få lov til å ta skavd i husbondens skog om bae beint på om det. —

11. Om ordet skavhella er ikkje kjend. —

Og Anadisjonen om den er ikkje åta nok om. — Men det må vel vera sameining med den som med saltkella her. —

Sei helle dei gav busalt på i beidetida. — Skavhelle kan ha fått namn av at dei la skav på den. — Vi har andre helle-namn, som er til nytte. Surhella, eller skoguhella, brashella, brønshella, og leirhella, der dei bantka leir på til klina på peisen i eldstaden. —

12. Det er ikkje kjend om dei hadde nokon brømann som kunne setja skavet på veden at, om dei slurva med arbeidet. — Men all måtte vera velgjord i dei dagar, og skamde mangeis. —

Her er nokk etterskriving som kjem ved det. —

Ein skav-bøtt, var ein fløyning av ein fløytt skrubbe, med tvo steg i eine enden, so den stod oppreist. — Og over denne —

Þubbl-ryggen la dii huden og skinn som
dii ofur hana av eftir at huda var nýta i
vatn. — Til dette arbeid brúta dii eið
fir/Þanta sÞarjann, med frest þaft i báe
enda, som varð hand-drege med, og subba
hana av, þó dii la skinna ned i barðe-
þjereð. —

Etter æveleg bruk av sÞarjann i bork
og ved, har namnneð sÞovl, sÞavl, og u-
ðan eggjann, vore nýta til andre nem-
ningar av reiskap og namnord, til og
med gards-namn. sÞavl-bó. —

Ein ÞastessÞovl for Þorn på láven,
sÞovla. i ein vassþal. — Ein sÞovl-
bát hjulbát. — Snö-sÞavl, snösÞavla.
Ei sÞove er brenn i ein þjel eller gryte,
Sei þa og ditte til Þvandandre. — Diu
má þjøre med deg, þa dii nær ein at
sÞei mat, og det var den som ville set-
þja alt nokko i þateð. —

sÞav-dyna, i sÞogen har samnnamn
sÞeo. — sÞonamneð har gætt over til sÞles-
ord. — Keit sÞosing, sÞassen. —

Þjøre-svoll i hengjebratta Þolla dii sÞo-
sÞavl, som dlett ned i varlufta. — —

Þjörd-þörlul i Gaustafjelleð er ein
slirk ovstor issvoll. — Nær den dlett ned
om váren, þar dii áðen, og det er ber-
gingsson for Þrótereð. —

— II —